

Høringsinnspill til Regionreformen

Oslo Museum er navinstitusjon for Nasjonalt museumsnettverk for mangfold og minoriteter.

Lars Emil Hansen, Direktør, Oslo Museum og Annelise Bothner-By, seniorkurator og nettverkskoordinator for, Oslo Museum

Medforfattere til høringsinnspillet er:

Thomas Michael Walle, museumsfaglig seniorrådgiver, Musea i Sogn og Fjordane

Marianne Olsen, konservator, Perspektivet Museum, Tromsø

Hans Philip Einarsen, direktør, Randsfjordmuseet

Høringsinnspillet ble opprinnelig trykket som kronikk i Dagsavisen 24. april 2018.

Regionreformen: Faglige museumsnettverk og samarbeid trues

Ekspertutvalget som har sett på desentralisering av statlige oppgaver i forbindelse med regionreformen, foreslår at prosjekt- og utviklingsmidler på museumsfeltet skal overføres fra Kulturrådet til fylkeskommunene. Som ansatte ved museumsinstitusjoner som er med i Nasjonalt museumsnettverk for mangfold og minoriteter (Mangfoldsnettverket), stiller vi oss undrende til utvalgets kjennskap til hvordan museene arbeider.

Utvalget mener at fylkeskommunen kan legge til rette for å tilpasse og utvikle kulturtilbudet til regionens og lokalsamfunnenes ønsker og behov. Et landsdekkende perspektiv for prioriteringer og tilrettelegging som hovedprinsipp ikke er nødvendig, mener de. Vi deler utvalgets framheving av lokalsamfunnet som en viktig medspiller i museenes arbeid, men er kritisk til hvordan utvalget på bakgrunn av dette konkluderer at museene primært er lokale og regionale aktører.

Det er allerede pekt på at ekspertutvalgets forslag vil reversere museumsreformen og utviklingen av museene de siste 15 årene (Bråten, Ekornes og Ramskjær, Aftenposten 8.2 2018). Vi ønsker å rette særlig oppmerksomhet mot prosjekt- og utviklingsmidlene som Kulturrådet fordeler, som er vesentlige i museenes faglig utvikling og samarbeid både nasjonalt og internasjonalt. Vi er bekymret for

hvordan denne viktige oppgaven som utviklingsaktør blir ivaretatt hvis beslutningene skal tas på et regionalt nivå, der lokale og regionale ønsker og behov er det sentrale perspektivet.

Museumsreformen innebar en konsolidering av museer for å skape større, mer profesjonelle og faglig sterke museumsvirksomheter. Etter initiativ fra Kulturrådets forløper Norsk Museumsutvikling/ABM-utvikling ble det etablert et tjuetalls nasjonale museumsnettverk innenfor ulike fagområder som et bærende element i utviklingen og styrkingen av det faglige arbeidet i museene. Gjennom nettverkene blir museene oppfordret til å samarbeide på tvers av regioner for å sikre god ressursutnyttelse og bidra til kompetanseutvikling og ny kunnskap.

Mangfoldsnettverket ble etablert i 2006 som en følge av dette initiativet. Nettverket har fra starten vært en viktig møteplass for museer som arbeider med minoriteter, marginaliserte grupper og kulturelt mangfold i bred forstand. Nettverket har utvidet vår lokalt funderte forståelse av hva mangfold handler om og hvordan vi kan utvikle oss til å bli inkluderende museer. Det kulturelt mangfoldige Norge arter seg ulikt i Vadsø og Drammen.

Etter over 10 år har vi imidlertid erfart at en møteplass ikke er tilstrekkelig. Det er gjennom større prosjekter medlemmene av Mangfoldsnettverket har kunnet utvikle seg i fellesskap. For å kunne gjennomføre dette innenfor museenes knappe økonomiske rammer, er vi avhengig av de prosjekt- og utviklingsmidlene som Kulturrådet forvalter.

I 2009 startet Mangfoldsnettverket det treårige rekrutteringsprosjektet Mangfold i museene, støttet av ABM-utvikling. Målet med prosjektet var at museenes stab i større grad skal reflektere den befolkningen de er til for. Samtidig ga prosjektet innsikt i hvordan mekanismene som ekskluderer er forskjellige ved de respektive museene og i ulike deler av landet. Prosjektet kunne vært gjennomført som regionale tiltak, men det var samarbeidet og erfaringsutvekslingen på tvers av institusjonene som var mest verdifullt. Prosjektet som nettverket utviklet og gjennomførte er videreført i Kulturrådets aspirantordning, og er et eksempel på at regionalt spredte aktører gjennom samordnet innsats kan påvirke nasjonale tiltak.

Etter omlegging av Kulturrådets prosjektmidler til strategiske utviklingsprogram, fikk Mangfoldsnettverket støtte til et bokprosjekt gjennom

Samfunnsrolleprogrammet. Boka «Et inkluderende museum. Kulturelt mangfold i praksis», som gis ut i disse dager, er et resultat av nesten 20 års erfaring med å jobbe med mangfold og inkludering ved ni forskjellige museer som gjenspeiler variasjonen i det norske museumslandskapet. Utviklingsmidlene har bidratt til at boka blir noe mer enn en samling frittstående presentasjoner av hvordan museer arbeider med kulturelt mangfold. Det ga oss muligheten til i fellesskap å utfordre oss selv og reflektere kritisk over vårt arbeid. Det er vanskelig å se at en regional forvaltning av disse prosjekt- og utviklingsmidlene vil ha det samme resultatet, og det er etter vår mening et sterkt argument for at disse midlene forblir på et nasjonalt, statlig nivå.

I utlysningen til de nye utviklingsprogrammene i Kulturrådet, som har søknadsfrist i vår, oppfordres det til tverrfaglighet og samarbeid. Prosjekter med forankring i de faglige museumsnettverkene vil bli prioritert. Dette er et tydelig signal om at utviklingsmidlene på denne måten kommer best til nytte. Ikke bare for museene som deltar i museumsnettverkens prosjekter, men for større deler av museums-Norge, gjennom en bevisst satsing på kunnskapsdeling som Kulturrådet legger til rette for.

Ekspertutvalget er vage på hvilke kulturpolitiske oppgaver som skal utføres på regionalt nivå. I tråd med sitt mandat presenterer de kun et forslag til hvilke oppgaver som kan flyttes til de nye fylkeskommunene. Vi har tro på at en grundig, museumsfaglig behandling av utvalgets forslag vil vise at prosjekt- og utviklingsmidlene ikke bør overføres til det regionale nivået.

Selv om forvaltning av disse midlene forblir på et statlig nivå, er vi bekymret for at et Kulturråd med sterkt reduserte oppgaver også vil bety en faglig svekket utviklingsaktør. Det er gjennom totaliteten av de faglige oppgavene at Kulturrådet, i samarbeid med de konsoliderte museene og museumsnettverkene, har bidratt til utviklingen av museumsinstitusjoner som er relevante i samtiden og i stand til å utøve sin samfunnsrolle.